

בבא קמא קי"ט

רבא³⁸⁴ קנה חבילי זמורות מאריס, ושאלו אביי הרי שנינו במשנה, ולא משומרי פירות עצים ופירות? אמר לו, שהמשנה אוסרת לקנות עצים ופירות רק משומר שאין לו חלק בגוף הקרקע דבר. אבל באריס שיש לו חלק בזמורות בעצים וביין אומרים שהוא מוכר משלו.

קונים משומרים כשמוכרים
בפרהסיא
תנו רבנן, שומרי פירות לוקחין מהן כשהן יושבין ומוכרין, והסלין לפנייהם, וטורטני, מאזנים מאזנים גדולים לפנייהם ומוכרים פירות במשקל, מפני שכיון שהם מוכרים בפרהסיא לא גנבום. וכולן שאמרו הטמן אסור, לוקחין מהן מפתח הגינה אבל לא מאחורי הגינה.

מתי קונים מגזלן
נחלקו רב ושמואל, ממתי מותר לקנות מן הגזלן. רב אמר אם רוב ממונו משלו בלא גזילה הולכים אחר הרוב וקונים ממנו. ושמואל אמר אפילו אם מיעוט ממונו משלו, תולים שמה שנתן הוא משלו. רב יהודה הורה לדייל שלו אדא כדברי האומר אפילו מיעוט שלו.

ממון של מסור
נחלקו רב הונא ורב יהודה בממון של מלשין המוסר ממון חבירו לאנסים. האחד אמר מותר לאבדו ביד. לא יהא ממונו חמור מגופו שמותר לאבדו בידיים. במה ששנינו במסכת עבודה זרה, המינין והמסורות מורידין ולא מעלין. והאחד אמר אסור לאבדו ביד. שמא יהיה לו זרע טוב, שמא מזרעו יצא אדם כשר. וכתוב באיוב על הרשע "יִכְיֶן וְצַדִּיק יִלְבָּשׁ".

לרב חסדא היה אריס שהיה מדקדק בחלוקה, ואינו מוותר מחלקו כלום³⁸⁵. ורב חסדא סילקו מהאריסות, וקרא על עצמו את הכתוב "וְצַפּוֹן לְצַדִּיק חַיִל חוּטֵא".

"כי ישל נפשו" ר"ה ור"ח האחד אמר נפשו של נגזל והאחד אמר של גזלן
הכתוב: "כִּי מֵה תִקְוֹת חָנָף כִּי יִבְצַע כִּי יִשָּׁל אֵלּוֹק נַפְשׁוֹ". האחד אמר שנפשו של הנגזל אובדת. כמו שכתוב: "כִּן אֲרָחוֹת כָּל בְּצַע בְּצַע אֵת נַפְשׁ בְּעָלָיו יִקַּח". והאחד אמר נפשו של גזלן. כמו שכתוב: "אֵל תִּגְזַל דָּל כִּי דַל הוּא וְאֵל תִּדְבֹּא עֲנִי בְשָׁעַר" "כִּי ה' יְרִיב רִיבָם וְקִבַּע אֵת קִבְעֵיהֶם נַפְשׁ" אל תגזול דל אפילו שאין לו מה לגזול. אל תדכא אותו במעשר עני ולקט שכחה ופאה המתחלקים בשעריך, שהקב"ה גוזל את נפש גוזליהם. ואת הכתוב

384 בגמ' גר' רב', אולם במסורת הש"ס מתקן רבא שהוא בר פלוגתו של אביי.

385 לשון אחר היה נוטל מחצה ודרך שאר האריסים ליטול שלישי. רש"י.

”אֵת נַפְשׁ בְּעַלְיוֹ יִקַּח“ הוא מסביר על הגזולן שנעשה עכשיו בעלים למזון. ומי שחולק ואומר שהוא נפש הגזול, מסביר את הכתוב: ”וְקָבַע אֶת קִבְעֵיהֶם נַפְשׁ“ מה טעם הקב”ה יקבע את קובעיהם, משום שהם קבעו את נפשו של הגזול.

ר”י א’ הגזול את חברו שו”פ כאילו אמר רבי יוחנן, כל הגזול את חבירו שוה פרוטה נוטל נשמתו

כאילו נוטל נשמתו ממנו. הכתוב במשלי אומר: ”בֶּן אֲרָחוֹת כָּל בִּצְעַת בִּצְעַת אֵת נַפְשׁ בְּעַלְיוֹ יִקַּח“ והכתוב בירמיה אומר: ”וְאָכַל קִצְיֹךְ וְלַחְמְךָ יֹאכְלוּ בְּנֵיךְ וּבְנוֹתֶיךָ“ ודומה לך כאוכל בניך ובנותיך לפי שאין לך שוב במה לפרנסם. והכתוב ביואל: ”וְאָכַל קִצְיֹךְ וְלַחְמְךָ יֹאכְלוּ בְּנֵיךְ וּבְנוֹתֶיךָ“ מגזול שעשו אני מעלה עליהם כאילו שפכו דם נקי. והכתוב בשמואל אומר: ”אֶל שְׂאוֹל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים עַל אֲשֶׁר הִמִּית אֶת הַגְּבַעִים“ שהמית את כהני נוב שהגבעונים היו משמשין למזבח חוטבי עצים ושואבי מים. ומעלה עליו כאילו המית את הגבעונים.

וכאילו נוטל נפש בניו ואפ’ חמסן ומסבירה הגמרא מהו ואומר, ואם תאמר שהגזולן נענש כאילו לוקח את נפשו של הגזול, אבל לא

נענש על נפש בניו ובנותיו. והכתוב ”בְּנֵיךְ וּבְנוֹתֶיךָ“ אומר שנענש אפילו על נפש בניו ובנותיו. והכתוב ”וְאָכַל קִצְיֹךְ וְלַחְמְךָ יֹאכְלוּ בְּנֵיךְ וּבְנוֹתֶיךָ“ אומר אפילו בחמסן שנתן דמים. והכתוב ”אֶל שְׂאוֹל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים עַל אֲשֶׁר הִמִּית אֶת הַגְּבַעִים“ אומר אפילו אם לא עשה מעשה בידיים אלא בגרמא. היכן שאול המלך הרג את הגבעונים? אלא מתוך ששואל הרג את אנשי נוב עיר הכהנים שהגבעונים סיפקו להן מים ומזון, כאילו הרגם.

לוקחים מהנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל ולא יין שמן וסולת ולא מעבדים ותינוקות

תנו רבנן, לוקחין מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל אבל לא יינות ושמנים וסלתות. שדרך האיש למוכרן ואין עושה את אשתו שליח לכך. ולא מן העבדים ולא מן התינוקות. אבא שאול אומר, מוכרת אשה בארבעה וחמשה דינר כדי לעשות כפה לראשה³⁸⁶. וכולן שאמרו להטמין אסור. גבאי צדקה לוקחין מהן דבר מועט אבל לא דבר מרובה. והבדדין לוקחין מהן זיתים במידה, ושמן במידה. אבל לא זיתים במועט ושמן במועט. לוקחים מנשותיהם של בעלי בית הבד שהם סוחרים בשמן. הרבה זיתים ושמן בדרך מכירה בפרהסיא. מפני שהאשה אינה יכולה לגנוב כל זאת ולמכור בלי ידיעת הבעל. אבל לא במועט שמא גנבתו ויכולה לעשות זאת בלא שבעלה ירגיש³⁸⁷. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לוקחין מנשים זיתים במועד³⁸⁸ בגליל העליון, שהשמן שם ביוקר ומקפיד על דבר מועט

386 שאין הבעל מקפיד על כך. רש”י.

387 רש”י, ל”א ברש”י במועט במעטן שנטלתם מן המעטן, ואין דרך למוכרן כך.

388 יש ספרים שגורסים במועט.

שפעמים אדם בוש למכור על פתח ביתו ונותן לאשתו ומוכרת.

רבינא שהיה גבאי צדקה נקלע לבי מחוזה, ובאו נשי 'בי מחוזה' וזרקו לפניו שרשרות זהב וצמידים וקבלם מהן. ואמר 'רבה תוספאה' לרבינא. והרי שנינו ברייתא, גבאי צדקה מקבלין מהן דבר מועט אבל לא דבר מרובה. ואמר לו שלבני מחוזה שהם עשירים תכשיטים אלו הם דבר מועט.

משנה

מוכים שכובס מוציא הם שלו
שהסורק מוציא לבעה"ב

מוכין שהכובס מוציא מבגד צמר דבר מועט על ידי שטיפה, ואין בעל הבית מקפיד, מן הדין הן שלו והמקפיד אינה קפידא, והרי אלו שלו. ומה שהסורק מוציא ע"י הקוצים, הרי אלו של בעל הבית, מפני שהוא דבר חשוב הוא ובעל הבית אינו מוחל. כובס נוטל ג' חוטין, שאורגי הצמר אורגים שלשה חוטין³⁸⁹ ממין אחר בסוף הבגד והכובס נוטלם ומשוה את הבגד ומייפהו והם שלו, יתר מכך הרי אלו של בעל הבית. אם היה חוט שחור על גבי הלבן נוטל את הכל והן שלו. מפני שהשחור מכער את הלבן³⁹⁰.

החייט ששייר את החוט כדי לתפור בו³⁹¹, וחייט שהשוה את תפירתו וחתך מהבד מטלית קטנה שלש אצבעות על שלש אצבעות, הרי אלו של בעל הבית.

מה שחרש מוציא במעצד הוא שלו בכשיל
לבעה"ב בשכיר יום א' הנסורת לבעה"ב

מה שחרש מוציא במעצד הוא שלו בכשיל
את הנסורים והשבבים הם דקים הרי הם שלו.
ובכשיל, קרדום שמוציא שבבים גסים הם של בעל הבית. ואם היה עושה אצל בעל הבית, כשכיר יום, אף הנסורת הדקה ביותר שיוצאת מן המקדח³⁹², הם של בעל הבית³⁹³.

גמרא

לוקחים מוכין מכובס הכובס נוטל
ב' חוטים

תנו רבנן, לוקחין מוכין מן הכובס מפני שהן שלו.
כשחותכים את הלולאות, שהסורקים נותנים בבגד כדי למתוח אותו³⁹⁴. הכובס נוטל אותם לעצמו. ולא יטיל בו יותר משלוש תפירות במחט³⁹⁵. ולא יסרוק הבגד לשתי אלא לערב. וכשחותך את מקום הבליתות במספרים לארכו אבל לא לרוחבו. ואם בא להשוותו, וליטול ממנו רצועות רחבות עד טפח רשאי.

389 רש"י.

390 רש"י.

391 בגמרא מפרש מהו שיעור תפירה. רש"י.

392 רש"י.

393 והרישא מדברת בקבלן שקיבל בסכום קצוב, ולא בשכיר שבו כל הנסורת של בעה"ב. רש"י.
394 הסורקים נותנים לולאות של טוי במחט לאורך הבגד שמתחו בהן כשהוא נסרק וחובטו במקלות. וכשנגמר ומקום הלולאות שנמתח שם בולט משוה אותן ונוטל את אותן הקיצועים לעצמו כמו שהגמרא תאמר. רש"י.

395 והתנא מלמד שלא יתפור אותן לולאות יותר מדאי חזק. רש"י.

שואלת הגמרא, מדוע אמרה הברייתא שנוטל שני חוטיין העליונים, הרי שנינו במשנה שלש? עונה

הגמרא, בחוטים עבים שנים בדקים שלש. עוד שואלת הגמרא, מדוע אמרה הברייתא שלא יסרוק הבגד לשתי אלא לערבו, והרי שנינו בברייתא להפך? ואמרת הגמרא שבגלימה, בגד העשוי לשימוש יום יום יסרוק את הבגד לערב ולא לשתי כדי שהבגד לא יקרע. ובסרבול, בגד חשוב העשוי לכבוד ולנוי יסרוק לשתי מפני שהוא יפה יותר.

הסתפק רבי ירמיה על מה ששנינו, ולא יטיל בו יותר משלשה חוביין. האם הולכת והבאת החוט בבגד נחשבת לתפירה אחת, או שהיא נחשבת לשתי תפירות. ונשארה הגמרא בתיקו.

הגמרא שואלת על מה ששנינו ומשויהו לארכו אבל לא לרחבו. ממה ששנינו בברייתא להיפך? ומתרצת הגמרא, שבגלימה, בגד רגיל משהו לארכו. אבל בהמיוני, שלא רואים בו אלא את שני הראשים התלויים ולכן משהו אותו לרחבו.

אין לוקחים מסורק מוכים ולוקחים תנו רבנן, אין לוקחין מן הסורק מוכין מפני שאינו כר מלא מוכים
שלו, ובמקום שנהגו להיות שלו לוקחין. ובכל

מקום לוקחין מהן כר מלא מוכין, וכסת מלאה מוכין, מפני שקנאם בשינוי. ועוד שנינו, אין לוקחין מגרדי לא איריין³⁹⁶, דרך הגרדי להניח צמר בקנה של ערב כדי שלא יצא הערב מן הקנה לכאן ולכאן והוא של בעה"ב³⁹⁷, ולא נירין, ולא פונקלין, חוטי הערב שבאימרת הבגד ביריעות הנארגות בעמידה שאין עושים להם כובד³⁹⁸, ולא שיורי פקיעות. אבל לוקחין מהן בגד מנומר, אפילו הוא מנומר בהרבה צבעים ורגלים לדבר שגנב את הצמר מן הבגדים שארג, ערב ושתי, טווי ואריג, ואותם אירין שאמרנו שאין לוקחים מהם אם הגרדי טווה אותם לוקחים ממנו מפני שקנאם בשינוי. שואלת הגמרא, אם קונים ממנו חוט טווי מפני שקנה אותם בשינוי, בודאי שקונים ממנו אריג? עונה הגמרא, שאריג הוא 'תיכי', גדילים שזוררים שלא טווה אותם קודם³⁹⁹.

אין לוקחים מצבע אותות ודוגמאות ותלושים
אבל לוקחים בגד אפי' לבד טווי ובגדים
אותות, חתיכת בגד שהוריד לבדוק אם

הצבע יקלוט, ולא דוגמות, דוגמאות של בגד צבוע בצבע שיצבע, ולא תלושים של צמר שתלש מן הגיזה הצמר מעט מעט. אבל לוקחין מהן בגד צבוע, שלא גנב בגד שלם וגם אם גנבו וצבעו קנה אותו בשינוי, טווי בגדים, דוגמאות שטווה או

396 בערוך כתב עירין.

397 רש"י.

398 רש"י.

399 רש"י.

עשה מהן בגדים וקנה בשינוי. שואלת הגמרא, אם קונים מהצבע חוט טווי, בודאי שקונים ממנו בגדים? אומרת הגמרא, שבגדים הם 'במטי', לבדים שאינם טווים וארוגים.

תנו רבנן, הנותן עורות לעבדן הקיצועין שמקצע מן העור סביב, והתלושין צמר התלוש מן העור, הרי אלו של בעל הבית. והעולה ומשטף במים הרי אלו שלו, צמר העולה מן שטף המים שלו, מפני שהוא דבר מועט הוא והבעלים מפקירו.

אמר רב יהודה, הכובס נקרא בארמית 'קצרא', ומה שהוא מקצר מן הבגד הוא נוטל ושלו הוא. אמר רב יהודה, אם הכובס לא קיצר את אותם שלשה חוטים, הם עולים למדת מלא קשר גדול שצריך להרחיק את הציצית משפת הבגד⁴⁰⁰, ויצחק בני מקפיד עליהם ונוטלים.

רב אסי א' החייט ששייר כדי לתפור מלא מחט וחויץ למחט

ששנינו במשנה, החייט ששייר את החוט כדי לתפור בו, הרי אלו של בעל הבית. ואמר רב אסי, שכדי לתפור בו הוא מלא מחט, מלא אורך המחט וחויץ למחט. שכל זמן שאין מן החוט אלא מלא המחט מצומצם, אין יכול לתוחבו בבגד. והסתפקו בדבריו, האם החוט הוא של בעל הבית, כשהשאיר מלא מחט וחויץ למחט כמלא מחט, ובפחות מזה הוא של החייט. או שהוא של בעל הבית כשהשאיר מלא מחט וחויץ למחט משהו. ומביאה הגמרא ראויה ממה ששנינו בברייתא, החייט ששייר את החוט פחות מכדי לתפור בו, ומטלית שהיא פחותה משלש על שלש. בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו של בעל הבית, אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו שלו. אם נאמר שהכוונה מלא מחט וחויץ למחט כמלא מחט. אם שייר פחות מכאן הוא ראוי ל'סיכתא', 'חבין' לעשיית לולאות למתוח את הבגד כשהוא נסרק. אבל אם נאמר שהוא מלא מחט וחויץ למחט משהו, למה הוא ראוי בפחות מכך, הרי אי אפשר להפוך את המחט ולתחבו? אלא מכאן שהוא מלא מחט וחויץ למחט כמלא מחט.

מה שחרש מוציא במעצד שלו ובברייתא שנינו במעצד והנפסק במגירה של בעה"ב שחרש מוציא במעצד שלו, ובכשיל הם של בעל הבית. ואם היה עושה אצל בעל הבית, אף הנסורת של בעל הבית. והרי ששנינו בברייתא, מה שחרש מוציא במעצד, והנפסק במגירה, חתיכות קטנות של עצים הנחתכים במסור, הרי אלו של בעל הבית. והיוצא מתחת מקדח ומתחת רהיטני, מקצוע שמחליקים בו את העצים, והנגרר במגירה, נסורת דקה שנושרת במקום החיתוך במסור, הרי אלו שלו? אמר רבא, במקומו של המשנה יש שני 'חציני' שני כלים שמקציעים בהם את העצים. לגדול קוראים כשיל, והוא מוריד

שבבים גדולים שהם של בעל הבית, ולקטן קוראים מעצד, והשבבים הקטנים שלו הם של החרש. במקומו של התנא של הברייתא יש כלי אחד וקוראים לו מעצד, והוא מוריד שבבים גדולים שהם של בעל הבית.

מסתתי אבנים מפסגים ומנכשים יש בהם תנו רבנן, מסתתי אבנים, מרבע אותן ומחליק משום גזל רק בזמן שבעה"ב מקפיד אותן ואין בהם משום גזל. מפסגי אילנות, כשיש בהן יותר מדאי ענפים קוצץ אחד מביניהם. מפסגי גפנים, מנקפי היגי, קוצצים את השיחים, מנכשי זרעים ועודרי ירקות, בזמן שבעה"ב מקפיד עליהם יש בהן משום גזל, אין בעל הבית מקפיד עליהן מה שהוריד הוא שלו. אמר רב יהודה, כשות, וחזיו, שחת של תבואה ירוקה, אין בהם משום גזל. ובמקום שמקפידים עליהם יש בהם משום גזל. ואמר רבינא ומתא מחסיא, היא מקום שבו מקפידים עליהם מפני שהוא מקום בהמות הוא וצריכים מרעה טוב.

הדרן עלך הגוזל בתרא
וסליקא לה מסכת בבא קמא

